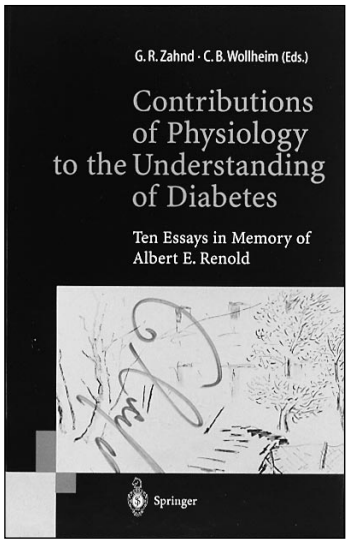
Bokredaktör: Gun Berefelt Tel: 08-790 34 80

Rapsodiskt om diabetes

G R Zahnd, C B Wollheim, eds. **Contributions of physiology to the understanding of diabetes. Ten essays in memory of Albert E Renold.** 171 sidor. Berlin–Heidelberg–New York: Springer Verlag, 1997. Pris DM 148. ISBN 3-540-61385-4.

Recensent: Åke Sjöholm, docent, Karolinska sjukhuset, Stockholm.

Denna bok utgörs av tio vitt skilda bidrag kring olika aspekter på den mångfasetterade diabetessjukdomens patofysiologi levererade av olika auktoriteter inom huvudsakligen europeisk diabetologi. Boken kan sägas vara en tio år försenad festskrift till minnet av Albert E Renold (1923–1988), en verklig gigant inom europeisk diabetesforskning och därtill en av grundarna av europeiska diabetesfederationen.

Diabetes mellitus är en av de stora folksjukdomarna i västvärlden. Den tenderar dessutom att öka i incidens, speciellt i de skandinaviska länderna. Sjukdomen utgör ett massivt socioekonomiskt problem, varför forskningen kring dess orsaker, förebyggande och behandling varit föremål för intensiva forskningsinsatser.

Den här refererade boken under schweizisk redaktion är uppdelad i tio kapitel, inkluderande 38 figurer och sju tabeller. De olika medarbetarna presenterar sina hypoteser och käpphästar, vissa mer enkelspåriga än andra. Efter att ha hört samma personer presentera motsvarande på diabeteskongresser under flera år, förvånas man över hur stationära och rigida modellerna är. Man frapperas också av att vissa författare i stort sett verkar ha duplicerat texten från egna tidigare alster, vilket naturligtvis lätt låter sig göras med ordbehandlarens benägna bistånd.

Basal β-cellsfysiologi beskrivs

Bokens första sektion innehåller olika aspekter på den insulinproducerande β-cellens fysiologi. Inledningsvis finner man en kärnfull och auktoritativ beskrivning av hur nobelpristagaren Martin Rodbell under ett sabbatsår i Renolds laboratorium gjorde sin epokgörande upptäckt av GTP-bindande proteiner som kopplingsfaktorer i cellulär signalöverföring. Tyvärr saknas en beskrivning av den funktionella betydelsen av malonyl-CoA som regulator av β-cellens lipidmetabolism. Den fundamentala betydelsen av denna molekyl i β-cellens stimulus–sekretionskoppling har genom färska studier visat sig vara större än man tidigare trott.

I övrigt bjuds här på tre kapitel som kort sammanfattar hur insulingenens uttryck regleras av glukos och cykliskt AMP, betydelsen av intercellulär kommunikation mellan angränsande β-celler samt elementära mekanismer som kontrollerar β-cellens substratmetabolism och kalciumhantering.

Föråldrat om insulin

Nästföljande sektion avhandlar mekanismerna för insulinets verkan i de perifera målcellerna, inkluderande insulinreceptorns signalsystem och effekterna av insulin på glukostransportproteiner av olika typer. Denna del framstår dessvärre redan som föråldrad, och den intresserade läsaren kan säkerligen skaffa sig mer aktuell information på annat håll.

Välskrivet men dogmatiskt om diabetes

Jörn Nerup sammanfattar i ett välskrivet, om än något dogmatiskt, kapitel sin rådande syn på etiologin till insulinberoende diabetes. En god och översiktlig inblick ges i cellmedierad autoimmunitet via cytokiner (t ex interleukin-1) och kvävemonoxid, där kunskapsutvecklingen de senaste åren varit snabbt accelererande. Häpnadsväckande nog saknas helt beskrivning av typ 2-diabetes, vilken ju är tio gånger mer prevalent. Varken primär β-cellslesion eller perifer insulinresistens diskuteras sammanhållet någonstans, vilket är lika tråkigt som förvånande. Visserligen omnämns att vissa MODY-former orsakas av mutationer i glukokinasgenen, men inte att andra varianter av samma sjukdomsentitet är associerade med mutationer i genen kodande för hepatocyttillväxtfaktorn.

Bredvidläsningslitteratur med kort livslängd

Denna kortfattade bok vänder sig till forskningsorienterade kolleger vid endokrinologiska och internmedicinska kliniker. Bokens främsta nytta synes vara som bredvidläsningslitteratur för kolleger inom internmedicin och diabetologi. Dess kvalitet är dock knappast över genomsnittet och i vissa delar alldeles för ytlig för min smak. På grund av sitt behändiga format lämpar den sig dock som översiktslitteratur inom området experimentell diabetologi. Emellertid riskerar dess innehåll naturligtvis att snabbt bli obsolet, och man frågar sig hur mycket av dessa sanningar som står sig om fem år. Ett bättre sätt att skaffa sig överblick över forskningsfältet torde vara en Medline-baserad datasökning av översiktsartiklar. •

Lättillgänglig introduktion i njurmedicin

Mattias Aurell, red. **Njurmedicin.** 333 sidor. Stockholm: Liber, 1997. Pris ca 603 kr. ISBN 91-47-04850-6.

Recensent: Per Nilsson, med dr och specialistläkare, Läkemedelsverket, Uppsala.

Iden här behändiga volymen har Mattias Aurell, professor i njurmedicin i Göteborg, samlat kring sig ett drygt trettiotal medförfattare. Dessa representerar en stor del av ledande nefrologer i Sverige, och det finns också viktiga bidrag av erfarna företrädare för närliggande specialiteter. I förordet dekla-